

Katja Frost, Dagrun H. Lia, Christine Tinbod

ATFERD HOS INNEKATTER

- med fokus på problematferd

Fordypningsoppgave til Dyrepleierutdanningen,

Norges Veterinærhøgskole

Semester 4, 2009

Veileder Gry Løberg, MSc CABG

Innholdsfortegnelse.

1. Innledning	s. 3
2. Introduksjon	s. 4
- Hva er adferd?	s. 4
- Adferdsveiledning	s. 8
- Dyrepleiers rolle i adferdsveiledning	s. 10
- Utdypning stereotypier	s. 11
3. Metode og resultater	s. 18
- Metode	s.18
- Resultater	s.19
4. Konklusjon	s. 24
5. Kilder	s. 25
6. Vedlegg	s. 27

Innledning

Denne oppgaven er i hovedsak bygget opp av to deler. En litteraturdel og en metodedel.

I litteraturdelen har vi valgt å skrive litt om katteatferd generelt, problematferd, atferdsveiledning og dyrepleiers rolle ved atferdsveiledning. Vi har satt litt ekstra fokus på stereotypier, da dette var en atferd som markerte seg i vårt materiale fra metodedelen.

Metodedelen i oppgaven har vi valgt å besvare ved hjelp av en spørreundersøkelse for å kartlegge eventuelle utfordrende atferder hos innekatte. Utforming av spørreundersøkelsen, innsamling av data og bearbeiding av disse, har tatt mye tid.

Vi fikk kontakt med mange positive informanter til undersøkelsen, og en del deltok med flere katter hver. Vi har sammen gått igjennom alle svarene fra informantene, og kategorisert og sortert resultatene i tabeller, som vi til slutt har trukket en slags konklusjon fra.

Utformingen av oppgaven startet vi med høsten 2007. Etter en forelesningsserie med Bjarne Braastad, høsten 2007, ble vi veldig inspirerte til å lese og jobbe videre med atferd hos katt, og fant ut at vi sammen skulle forme en oppgave om dette. Atferd på katt er et spennende felt der det ikke er gjort så mange omfattende studier her i landet, og vi følte at det var et godt utgangspunkt å jobbe ut ifra.

Vi var spesielt opptatte av stereotypien pica. Vi både kjenner, og har venner med katter med dette problemet og var nysgjerrige på fenomenet. Å skrive en hel oppgave kun om pica, forsto vi raskt ville være altfor snevert. ”Atferd hos katt”, ble igjen altfor vidt, så i samarbeid med studentansvarlige, kom vi fram til at ”Problematferd hos innekatte” ville være en grei arbeidstittel – som til syvende og sist ble til tittelen ”Atferd hos innekatte, med fokus på problematferd”.

Introduksjon

Hva er atferd?

Normalatferd

Atferd hos katt har utviklet seg mye gjennom tidene. Selve domestiseringen av dagens katt har vært en langvarig prosess, som grovt sett startet for ca. 150 år siden. En generell hovedteori er at denne prosessen har foregått gjennom en selektiv kombinasjon av gener og arv, kombinert med menneskelig hold og miljøet rundt katten (Turner og Bateson, 2000). Disse faktorene har vært med på å spille en betydelig rolle i kattens domestisering, helt fra et felles opphav for 3-5 millioner år siden, til et selskapsdyr med mange variasjoner både fysisk og psykisk slik vi ser det i dag (Turner og Bateson, 2000). For å kunne forstå kattens atferd, er det viktig å vite om dens opphav og naturlige karakter.

Katter er i bunn og grunn individualister og trives fra naturens side best alene (Braastad, pers.medd.). De lever heller ikke i strukturerte grupper, men vil allikevel etablere et sosialt hierarki. Grunnlaget for dette er jaktinstinkt og mattilgang, som i naturen vil komme foran alt (Braastad, pers.medd.). Som resultat av denne basisen, vil hver katt instinktivt ha en et eget, mindre reviområde, i tillegg til et hjemmeområde, som dekker rundt 2-3 km² rundt reviområdet. Reviområdet vil være kattens eget område, som den vil forsvare mot andre katter. Hjemmeområdet vil kunne deles med andre katter i forhold til tilgangen på mat, arealer tilgjengelige og sosial rangering. Om flere katter deler et hjemmeområde og dette minsker i areal, vil reviområdene kunne komme i konflikt med hverandre, og om mattilgangen også er begrenset, vil problemer oppstå (Aspinall, 2006).

Kattens sosiale atferd spiller på faktorer som kjønn, personlighet, mattilgang, jaktinstinkt og sosialt hierarki (O'Farrel og St.C., 1994). Det sosiale hierarkiet og ubalanse mellom de enkelte kattens sosiale status i et hjemmeområde, vil kunne skape aggresjon og konflikter både blant katter, og i forhold til mennesker. Sosialisering av en katt vil derfor ha mye å si for at katten skal lære å utvikle evnen til rangeringer innen et hierarki (Braastad, 2008).

Kattens normale kommunikative atferd vil kunne leses ut i fra flere faktorer. Kroppspositur gir et bilde av kattens innstilling og sosiale posisjon i grove trekk, mens ansiktsmimikk, øyne og stilling av ører kan gi mange ulike og detaljerte signaler på en gang. Kloring og markering er også to viktige faktorer innefor kattens kommunikative verden, der ansiktsmarkering via

gnidning og spredning av olfaktoriske celler, urin- og avføringsmarkering, er spesielt viktige. Katter bruker hovedsakelig luktesansen til å lese andre katters signaler, og dette gjøres via de kjemiske luktstoffene, feromonene, som avsettes sammen med sekretene katten skiller ut ved markering. Vokaliseringen er også en del av kattens språk, og ulikt trykk og lengde på kattens lyder viser til om kommunikasjonen er positiv eller negativ (Braastad, 2008). Som en del av vokaliseringskommunikasjonen, vil katter instinktivt alltid være på vakt for sterke lyder. Selv om katten er et rovdyr, vil den pga sin størrelse også være et byttedyr, og den vil instinktivt aldri føle seg komfortabel med sterke lyder, nettopp fordi dette er et grunninstinkt for fare. Miljø og forhold rundt katten vil allikevel kunne påvirke katten til å øke eller redusere atferden rundt dette instinktet (Aspinall, 2006).

Problematferd.

Problematferd defineres som et gjentakende atferdsmønster som har utviklet seg til et problem for eier eller katt. Et atferdsproblem kan ses på fra flere ståsteder, og ha mange ulike årsaker (Løberg, pers.medd.)

Det kan være en konkret atferd som i utgangspunktet ikke er unormal, eller et problem for katten, men som fra eiers ståsted og i forhold til miljøet rundt kan bli et problem. Eksempel på dette kan være utekatter som blir gjort til innekatter og tar med seg atferdsmønstre som passer ute innendørs, der slike atferdsmønstre ikke blir tolerert av eier (Turner og Bateson, 2000).

En problematisk atferd kan også ha oppstått eller utviklet seg som en reaksjon på endringer i miljø og forhold rundt katten. Dette kan være et problem for både eier og katt. Katten kan føle er problem i noe eier ikke ser, og vil da reagere på dette ved å endre atferdsmønsteret sitt, eller utføre demonstrativ adferd. Problemet ligger da hos katten, og følgene av kattens problem vil påvirke eier. Det er da viktig å finne ut av årsaken bak kattens atferdsmønster for å klare å endre på det (Turner og Bateson, 2000).

Typer problematferd

Det finnes mange typer atferdsproblemer hos katt. Kategoriseringen av dem er mange, men i hovedsak omhandler de følgende temaer:

- Aggresjon.

Aggresjon er en reaksjon på omgivelser og forhold rundt dyret i kombinasjon med instinkt og gener (Ukjent 1, 1997). En villkatt vil vise aggresjon kun ut i fra

basisinstinkter, og vil derfor uttrykke seg på en annen måte enn en tam katt som i tillegg stiller med en innlært sosial atferd ovenfor både dyr og mennesker (Alderton, 1999). Aggressiv atferd og signaler på aggresjon blir ofte heller brukt for å hindre en konflikt og unngå en fysisk konflikt (Bailey, 2003). Håndtering av aggresjon er vanskelig, vanligst er teknikker for adferdsmodifikasjon og endringer av miljø og stimuli rundt dyret (Ukjent 1, 1997).

Aggresjon deles inn i ulike typer i forhold til årsaker.

- Fryktaggresjon: Aggresjon som oppstår når katten eksponeres for ukjent stimuli eller situasjoner katten assosierer med en ubehagelig opplevelse.
- Lekaggresjon: Aggresjon som har utgangspunkt i lek og som er normalt hos unge katter og derfor ikke et atferdsproblem. Det kan allikevel utvikles til et problem av mer alvorlige typer aggresjon.
- Territorial aggresjon: Aggresjon mot dyr og mennesker som katten oppfatter som inntrengende eller truende mot deres område, revir eller mat. Oppstår ofte in sammenheng med fryktaggresjon.
- Predatorial aggresjon: Instinktiv aggresjon forbundet med jakt og bytte. Innebærer jakting og angrep, og er i utgangspunktet en naturlig, men farlig atferd hos katt. Kan utvikle seg til problem om den ikke kontrolleres.
- Smerteaggresjon: Utløses ved smertestimuli eller ubehag hos dyret. Frykt for ubehag eller smerte kan også utløse aggressivitet, der katten ofte lærer hvilke situasjoner og stimuli som fører til smerte og at aggresjon vil forhindre dette.
- Maternal aggresjon: Aggresjon mot mennesker eller dyr som kattens ser på som en trussel mot avkom.
- Relasjonsaggresjon: Aggresjon mot et dyr eller menneske som ikke har påført stimuli eller provosert til aggresjon. Kan komme som en reaksjon på kontakt når dyret allerede er aggressivt.
- Lært aggresjon: Aggresjon som forekommer der katten ved erfaring lærer at uønsket stimuli fjernes ved at den reagerer aggressivt.
- Sosial status aggresjon: Katter, som flere andre dyr, lever ofte i sosialt hierarki med andre katter i hjemmeområdet. Ubalanse mellom kattens sosiale status innenfor hierarkiet vil kunne føre til aggresjon hos en eller flere av kattene i området. Denne aggresjonen og spenningen hos en katt vil i perioder også

kunne gå utover eier i kattens forsøk på å gjenske kontroll over miljøet rundt seg.

(Ukjent 1, 1997)

- Frykt/fobier:

Har nær forbindelse med fryktaggresjon, men ikke absolutt alle katter reagerer med aggresjon i fryktsituasjoner.

- Unormal markeringstrang

- Kloring på møbler

- Stereotypier

Stereotypier defineres som et gjentagende, tvangspregget atferdsmønster eller handling som utspeiler seg likt hver gang, uten at den har noe nytte for seg. Stereotypier sies å være reaksjoner på ikke å kunne utføre handlinger som er naturlig for dyret ut fra instinktene (Wikipedia, 2008).

Det finnes flere typer av disse, de mest vanlige, er følgende:

- Slikking/biting/selvskading på *egen* pels/hud/kroppsdeler
- Slikking/tygging/spising på/av *objekter/eier*. Her er et vanlig problem katter som spiser på materialer som ikke er mat, for eksempel ull, gavebånd, treknapper, og lignende. Dette atferdproblemet har fått navnet pica.
- Lyder/vokalisering (mjauing/hyling/knurring)
- Løping i ring/halejakt
- Jakt/lek med imaginære objekter
- Skvetter lett, tilsynelatende uten grunn

(Turner og Bateson, 2000)

Atferdsveiledning.

En eier som har en katt med problematisk atferd, enten det er for katten selv, for eier eller begge, bør søke hjelp. Det er mange atferdsmønstre det er mulig å endre på, men ikke alle.

Når en eier har bestemt seg for å søke hjelp til å løse opp i en problematisk atferd, er det først og fremst viktig at en veterinær kontaktes. Kattens fysiske helse bør kartlegges, slik at man får utelukket at problemet har årsak i eller er en konsekvens av et fysisk, medisinsk eller kirurgisk problem (Turner og Bateson, 2000). Nevrologisk undersøkelse, blodprøve og urinprøve er her grunnleggende (Løberg, 2008).

Deretter bør en atferdskonsulent kontaktes. En atferdskonsulent vil arbeide sammen med eier og dyr for å finne en løsning på problemet, som oftest gjennom en konsultasjon på atferdsklinikk.

Under en konsultasjon eller samtale med eier, er det viktig å ha visse punkter å holde seg til. En generell kartlegging av kattens miljø og fysiske forhold er viktig. Størrelse og type arealer katten har tilgang til, både inne- og utearealer, hva katten spiser og plasseringen av mat og drikke, eventuelt sandkasse og dens plassering, kattens kjerneområde i huset og eventuelt steder den liker seg ekstra godt, bør kartlegges for atferdskonsulenten. Eier bør gi en generell oversikt og beskrivelse over menneskene i kattens hjem og eventuelt andre dyr den omgås. Kattens daglige rutiner og håndtering av katten i og utenfor hjemmet bør beskrives av eier, og en generell karakterisering av kattens personlighet og sosiale forhold i hjemmet, bør også være med.

Eier bør få tid til å beskrive problemet på en subjektiv måte. Når eier har lagt frem sin versjon av problemet, kan spørsmål stilles for å få frem viktige detaljer. Hva som virkelig skjer med katten, hva som skjer rundt katten når problemet oppstår, og gjerne litt historikk rundt problemet. Det er også viktig for en konsulent å vite hvordan eier har opptrådt i forhold til problemet og om noe har blitt gjort for å løse eller unngå det.

For å finne frem til en årsak til kattens og eierens problem, er det viktig at atferdskonsulent og eier jobber sammen. Om en diagnose kan settes, bør atferdskonsulent, så langt det er mulig, informere og skolere eier tilstrekkelig i henhold til problemet, dets årsak, utvikling og til slutt hvilke tiltak som bør settes i verk. En klar diagnose bør settes for at eier skal kunne ha noe konkret å forholde seg til.

Etter at en diagnose og prognose er stilt, bør atferdskonsulenten sette i gang veiledning av eier. Det er fortsatt viktig at eier og atferdskonsulent jobber sammen for å fatte tiltak og lage et behandlingsopplegg som gir en best mulig løsning av problemet. Motivasjon og tilrettelegging for den enkelte eier og dyrs behov og ressurser er grunnleggende for et godt resultat.

En skriftlig utredning og oppsummering av hele konsultasjonen bør foreligge eier i etterkant. Informasjon om diagnose, prognose og behandlingsopplegg bør være en del av dette. Eventuelt oppfølgingstime eller telefonkonsultasjon med atferdskonsulenten kan være nødvendig. Problemer som krever justeringer kan ha oppstått, og eier kan sitte med en del spørsmål som krever svar fra atferdskonsulenten (Løberg, 2008).

Prognose og behandling av atferdsproblemer

Prognose ved problematisk atferd avhenger i de fleste tilfeller av forventinger, motivasjon og oppfølging av veiledning hos eier. Eiers mulighet til å følge opp problemet, kan bygge på motivasjon, men det er ikke alltid tilfelle. Ikke alle eiere har tilstrekkelige ressurser til å starte behandling av problemet, spesielt om det er en tidskrevende prosess (Løberg, 2008).

Det finnes mange måter å behandle atferdsproblemer på, alt etter type problem, prognose og eiers muligheter og motivasjon. Behandlingsmetoder kategoriseres vanligvis som følgende:

- Justering og fokus innenfor det psykiske og sosiale miljøet rundt katten, samt tydelig kommunikasjon mellom dyr menneske.
- Atferdsmodifiserende teknikker
- Syntetiske sammensetningsstoffer, som fermoner.
- Medisinsk terapi
- Kirurgiske metoder, som kastrering og avkloing, som korrigerer på uønsket atferd fra eiers perspektiv.

(Turner og Bateson, 2000).

Dyrepleiers rolle i atferdsveiledning

Dyrepleieren er ofte den som møter katteeier og katt både før og etter konsultasjon hos veterinær. Det vil være naturlig for en dyrepleier å observere katten, både når den kommer, under oppholdet på klinikken og på oppstalling, hvis dette er aktuelt. Det er også ofte slik at dyrepleier tar opp anamnese fra eier og får et bilde av forholdene til og rundt katten. Deretter bør dyrepleier kunne foreta eller bistå ved klinisk undersøkelse av katten, og i samarbeid med veterinær eller atferdskonsulent kunne ta opp atferdsrelaterte emner i forbindelse med en slik undersøkelse. Spørsmål omkring atferd bør være en naturlig del av en alminnelig helseundersøkelse på katt.

Dyrepleieren bør kunne legge forholdene til rette og skape et grunnlag for veterinærens undersøkelser eller atferdskonsulentens veiledning og videre arbeid med katt og eier.

Det går an å utarbeide en enkel spørremetode ment for katteeiere i forhold til atferd hos katt, slik at man kan få til ”den gode atferdssamtale”. Det er også viktig at dyrepleiere vet så mye om atferd at de kan veilede eiere som ringer klinikken og spør om hjelp i forhold til et atferdsproblem.

Samarbeid med veterinær er viktig, for det er ofte slik at et atferdsproblem kan relateres til et medisinsk problem. Tisser katten plutselig mye mer enn før, kan den ha en urinveisinfeksjon. Slikker den av seg masse pels, kan den ha parasitter. Aggresjon kan ofte relateres til smerte av ulike slag (Turner og Bateson, 2000). Dersom slike tilstander er utelukket, kan man begynne å tenke på andre årsaker. Dyrepleiere bør da vite at det finnes adferdsterapeuter man kan henvise til og eventuelt snakke med eier om hvordan disse jobber og hva eier bør forberede seg på før de tar kontakt med en atferdsterapeut. Som førstelinjedyrehelsepersonell, er det uansett viktig at dyrepleiere kan nok om atferd til å kartlegge hva som kan være problemet og veilede eiere på en god måte i forhold til å finne løsninger for seg og katten sin. Dyrepleiere med en grunnutdanning bør kunne gjøre det generelle forarbeidet til en atferdskonsultasjon, mens en videreutdanning innen atferd er viktig for å kunne bidra ved videre veiledning.

Utdypning stereotypier

Stereotypier

Da stereotypier er den atferden som flest katteeiere oppgav som problematisk eller utfordrende i spørreundersøkelsen, skal vi gå nærmere inn på dette. Stereotypier kan defineres som: «uvarierte og gjentakende atferdsmønstre som ikke har et åpenbart formål eller funksjon» (Landsberg et al 2003). Stereotypier kan være normalatferd som blir utført på en upassende eller overdreven måte, slik som halejaging. Selve jaktatferden er normal, men ikke det å jakte på sin egen hale. Ulike typer stereotypier, som gjesping, spising, vokalisering og pelsslikking, kan bli sett i situasjoner da dyret er oppspilt, men ikke finner et passende utspring for sin energi. Denne typen atferd kan også være patofysiologisk relatert, enten på grunn av et fysisk eller et medisinsk problem (Landsberg et al 2003). Men dette må utelukkes før man definerer atferden som stereotypisk (Simpson, 2007).

Stereotypier kan ses på som normalatferd som blir utført på en ekstrem måte, slik at det kan bli skadelig for katten og/eller at det forstyrrer forholdet mellom katt og eier (Petshrink, 2006). Hos katter finnes det en rekke ulike atferder som kan bli stereotypiske, blant annet at katten løper i ring, at den jakter på imaginære objekter, overdreven vokalisering, jakt på sin egen hale eller at den angriper sin egen fot eller bakpart. Andre stereotypier som kan forekomme, er at den gnir og vasker ansiktet sitt, blir besatt av pelsstell eller at den biter eller slikker for mye på seg selv. Man ser også katter som suger på ull, har pica- det vil si å spise rare ting. Overdreven drikking og spising kan også være en stereotypi (Landsberg et al 2003).

Det at katter og andre dyr i fangenskap utfører disse tvangshandlingene, kan ha mange og sammensatte årsaker.

Mangler ved miljøet, stress, kjedsomhet og frustrasjon er faktorer som spiller inn. Dette er en atferd man ikke observerer hos dyr som lever vilt i naturen, hvor individene får fritt utløp for sine lyster og instinkter. Det spekuleres i at stereotyp atferd hjelper dyret å takle et mangelfullt miljø. En teori er at atferden utløser endorfiner, morfinlignende stoffer, og at dyret således «doper» seg. Selv om miljøet senere forbedres, vedvarer ofte den stereotype atferden (Landbruks- og matdepartementet, 2009). Da angstdempende midler fører til færre

stereotypier hos de som er rammet, er dette en indikator på at frykt kan være en av årsakene til atferden (Braastad, 1995).

Årsaker:

Det er flere situasjoner en inne katt kan bli utsatt for som kan utløse en stereotypisk atferd. Det kan være at katten får for lite eller feil stimuli av sin eier, det kan være forandring i faste rutiner, upassende bruk av straff eller belønning. Andre utløsende faktorer kan være forandringer i familiesituasjonen, som død eller sykdom, nye kjæledyr eller ved flytting og endringer i hjemmet. Alt i alt, kan katten reagere negativt på uforutsigbare, stressende og angstfulle situasjoner (Landsberg et al 2003).

Et problem som kan oppstå, er at katten forsterker og opprettholder sin egen stereotypi på grunn av endorfinutskillelsen den oppnår når den f. eks slikker seg selv. Kattens negative atferd kan også bli opprettholdt ved at eier gir den en positiv forsterkning. Det kan være at eieren belønner den negative atferden ved at katten får en godbit, en leke eller positiv oppmerksomhet som et forsøk på å avlede stereotypien. Andre ting som kan forsterke stereotypien, er hvis eier reagerer på en slik måte at katten blir enda mer stresset eller redd og ikke får utløp for sin frustrasjon. Og hvis eieren straffer kattens negative atferd, noe som gjør den mer usikker og redd, vil dette øke problemet. Det blir en ond sirkel, og katten kan overføre sin stereotypiske atferd til flere situasjoner hvor den blir stresset eller redd. I alvorlige tilfeller kan man se atferden selv når katten kommer opp i svært milde konfliktsituasjoner eller blir utsatt for minimalt med stress. I svært alvorlige tilfeller av stereotypisk problematferd har man sett katter som utfører denne typen atferd kontinuerlig, med unntak av når de spiser og drikker, sover eller når de er i en angreps-/forsvarsposisjon (Landsberg et.al 2003).

Det kan også være andre årsaker til stereotypisk atferd hos katter foruten stress, frykt eller upassende konflikthåndtering. Andrew U. Luescher hevder i sin artikkel « Diagnosis and Management of Compulsive Disorders in Dogs and Cats», at et hvert dyr som har en stereotypisk atferd, er genetisk disponert for det. Individet er disponert for å utvikle en stereotypisk atferd, og det er genotypen som avgjør hva slags stereotypisk atferd dyret kan utvikle. Som for eksempel er det å suge på ull utstrakt hos raser som Siamesere og Burmesere (Luescher 2003).

Før man slår fast at katten har en stereotypisk atferd, må man utelukke at det ikke er et medisinsk problem som ligger til grunn for den avvikende væremåten. En veterinær må ta en klinisk undersøkelse og ta flere prøver for å slå fast at det ikke er en fysiologisk årsak til at katten oppfører seg som den gjør. Medisinske problemer som kan gi utslag i en stereotypisk atferd er blant annet; *hudproblemer*- hvor katten viser et overdrevent pelsstell eller slikking. Det kan være på grunn av ektoparasitter som lus og midd, en infeksjon, eller at den har vært utsatt for et traume eller har en neoplasi. *Kroniske smerter* kan føre til vokalisering, rastløshet eller overdrevent pelsstell. De samme kliniske symptomene kan gi utslag ved *sykdommer på sentralnervesystemet* eller ved *endokrine sykdommer*. *Døvhets* og *senilitet* kan gjøre at katten blant annet har en overdrevet vokalisering (Cathealt, 2008). Og ved orale stereotypier som pica, polydipsi/polyfagi, slikking, suging og tygging, kan det skyldes flere medisinske problemer som bør undersøkes. Det innbefatter alt fra tann- og munnproblemer, gastrointestinal-lidelser, svulster på hjernen eller ubalanse i elektrolyttene. Det er viktig at dette utelukkes før man går videre med en atferdsdiagnose (Landsberg et.al 2003)

Vokalisering:

I vår spørreundersøkelse har vi undersøkt frekvensen av ulike stereotypier som kan oppstå hos katt. Katter som løper i ring, jakter på halen sin, leker med imaginære objekter, skvetter lett på upassende steder, vokaliserer, og slikker eller biter på seg selv, eier eller objekter.

Høyest opp på listen over stereotypier som forekom hos kattene med utfordrende/problematisk atferd, kom vokalisering; det at katten mjauet, hylte eller knurret ofte og uten at det var en mening bak det.

Katter kommuniserer med ulike lyder, alt fra mjauing, maling, hvesing, til å lage ulike smattelyder når de ser byttedyr. Katten uttrykker sin personlighet gjennom vokaliseringen, men det er når vokalisering blir overdrevet eller finner sted på upassende tidspunkt, at det blir et problem. Men hva som er overdreven vokalisering blir et definisjonsspørsmål overfor eieren og henger sammen med hvilken erfaring eieren har med katter fra før, hva slags vokalisering det er, og når på døgnet den finner sted. Det kan være en annen toleransegrense for en katt som maler ved frokostbordet enn en katt som mjauer store deler av natten.

Det er viktig å tenke på at vokalisering hos katter er normalt, og at det blir ekstra vokalisering når det er katter i brunst i nabolaget, hvis man flytter eller hvis en utekatt må holdes inne.

Men dette kan være periodevis vokalisering som går over etter en stund. Det er også visse katteraser som vokaliserer mer enn andre, for eksempel Siamesere (VMTH, 2009).

I følge Landsberg et al (2003), bruker denne overdrevne vokaliseringen å finne sted i situasjoner da dyret er stresset, redd, frustrert eller når det er i en konfliktsituasjon. Det er en tendens at denne formen for stereotypi ofte er så intens at det blir vanskelig for eier å avbryte den. Mens stereotypier som katten utfører på seg selv, for eksempel overdreven slikking/biting, kan oppstå helt akutt og uten at det er en konflikt, som f. eks i situasjoner der dyret får minimalt med stimuli. Og som med alle typer atferdsproblemer, er det viktig at man oppsøker en veterinær for å utelukke eventuelle medisinske problemer. Som nevnt over, kan blant annet både kroniske smerter, døvhet og senilitet gi utslag i økt vokalisering hos katten.

Behandlingen er å fjerne årsaken til at katten er stresset, redd eller frustrert. Det være seg om det er ting i miljøet, nye dyr, nytt hus eller endring i rutinene. Hvis ikke årsaken kan fjernes fra katten, kan man forsøke å venne katten sakte, men sikkert, til den nye situasjonen/familiemedlemmet. Mer om behandling av stereotypier i avsnittet om behandling.

Hvordan komme fram til en diagnose:

Det første man må gjøre for å komme fram til en diagnose, er å identifisere de kliniske symptomene, for å se om de kan sammenfalle med en stereotypisk atferd. En klinisk undersøkelse hos veterinær, samt en rekke prøver og tester, er essensielt for å bekrefte eller utelukke at det er atferdsproblem som ligger til grunn. Veterinæren tar en utvidet blodprofil for å se på nyrefunksjon, leveren, glukose, protein og nivået av thyroxin, samt en urinanalyse for å utelukke medisinske problemer. Dette er minimumet av prøver som tas hos veterinæren. I tillegg avgjøres det om det skal tas utvidede prøver, det kan være aktuelt med nevrologiske tester, oftalmologiske tester, og en hudutredning kan være på plass der dyret har symptomer på orale stereotypier som tygging, spising eller slikking. Ved pica, polydipsi/polyfagi, slikking, suging og tygging er det en rekke medisinske problemer som bør undersøkes, og det innebefatter alt fra tann- og munnlidelser, gastrointestinal-lidelse, svulster på hjernen eller ubalanse i elektrolytter. Det er viktig at dette utelukkes før man går videre med en atferdsdiagnose (Landsberg et al 2003). Ved pica og koprofagi kan veterinæren utføre ulike gastrointestinale tester som kontrastrøntgen, ultralyd eller gastroskopi for å komme et steg nærmere en diagnose. Ofte kan en video av katten i hjemmet være nyttig for en veterinær, da

det ofte viser seg at våre kjæledyr skjuler sine svakheter når de er til undersøkelse. Og når alle mulige årsaker til de kliniske symptomene er undersøkt, og man kan utelukke at det er en medisinsk årsak til dyrets atferd, kan man diagnostisere den avvikende atferden dyret viser, og en behandlingsplan kan bli laget. Før denne behandlingsplanen lages er det viktig å kartlegge dyrets livshistorie, og da samler man informasjon om dyrets utseende, personlighet, utvikling, oppførsel, og informasjon om eventuelle andre atferds- eller helseproblemer. Videre samler man informasjon om familien, og det inkluderer andre kjæledyr i husholdningen, deres forhold seg i mellom, miljøet de lever i og daglige rutiner. Når det gjelder selve problemet, er det ønskelig å vite når og hvordan det startet, hvordan det har utviklet og endret seg, når, hvor ofte og i hvilke situasjoner det kommer til syne. Er det noen foranledninger til atferden, er det ønskelig å vite det, samt en beskrivelse av hvordan eieren reagerer på kattens atferd, og tilslutt er det viktig med en detaljert beskrivelse av selve problemet/atferden - her kommer en eventuell video godt med hvis man har det (Landsberg et.al 2003).

Behandling:

Når alt annet er utelukket, og det er klart at katten har et atferdsproblem, som det en stereotypi er, kan man sette i gang med en behandling av dyret.

Første steg er å identifisere og finne ut årsaken til at katten blir stresset eller redd. Hvis årsaken til problemet ikke kan fjernes fra katten, kan man forsøke å venne dyret gradvis til det den oppfatter som et problem (Luescher 2003). Behandlingsprogrammet for en stereotypisk lidelse er intenst og strukturert, og omhandler dyrets interaksjon med eier og eventuelt andre dyr i familien. I tillegg er det viktig å fokusere på hvordan dyret blir stimulert, og gjøre endringer på det, miljøendringer hører også med i behandlingen (Landsberg et.al 2003). Det er viktig å fokusere på at miljøet og hverdagen til katten er forutsigbar og gi den følelsen av kontroll, da det er mangel på dette som gjør at katten vil utvikle stress og frykt, som kan kulminere i en stereotypi (Luescher 2003). Målet er å fjerne konfliktsituasjoner for katten, og motivere den til å utføre akseptable aktiviteter som den liker, og ikke forsette med den uheldige atferden. Og dette oppnår man med et forutsigbart miljø, og ved at katten er godt stimulert og i samhandling med sine eiere hvor de gir konsekvente og positive tilbakemeldinger. Katten bør få utløp for sin naturlige atferd, og den bør ha en positiv kontakt med sine eiere, slik at dagen blir balansert mellom aktivitet og søvn. Eierne bør finne ut hvilke(n) aktivitet(er) katten liker, og utdype denne/disse. Det kan være alt fra å tilføre nye leker, nytt klatrestativ, eller få mer tilgang til vinduer hvor den kan utforske hva som skjer

utenfor. Mange katter blir fornøyde med å få noe nytt å utforske, og det kan være alt fra pappesker til plastikkposer på gulvet, lek med gjenstander som eier drar etter gulvet og lignende. Målet er at katten skal bruke minst mulig tid på sin stereotypiske atferd, og mest mulig tid på positiv normalatferd. I motsetning til hunder, er ikke katter avhengig av en flokk, og liker seg best alene. Så å innføre et nytt kjæledyr, kan få motsatt effekt; at katten får tilbake sin stereotypiske atferd og i verste fall forverrer den.

Noen katter utfører stereotypiske atferdsmønstre kun i nærvær og under oppsyn av sine eiere. I slike tilfeller er det viktig at atferden avbrytes med engang den starter. Enten ved at eier begynner å leke med katten, eller med en vannsprut eller et fløyteblås uten at katten ser hvor det kommer fra. Det er viktig at eieren aldri straffer katten, verken verbalt eller fysisk, det vil bare øke kattens frykt og angst, som igjen vil føre til en konfliktsituasjon i katten som kan føre til en stereotypisk atferd. Eier må også tenke på at den ikke skal rose katten eller kose med den når den utfører den uønskede atferden, resultatet blir at det forsterker selve atferden.

* Behandling kan også innebære bruk av feromoner og/eller medikamenter. Feromoner som Feliway, er mye brukt i Norge, men annen medikamentell behandling er foreløpig ikke så vanlig på katt her i landet.

Kasus, eksempel:

Nå til et kasus med en katt der overdrevet pelsstell er problemet. (Landsberg et al, 2003).

Katter bruker mellom 30-50 % av døgnet til å stelle seg selv. Men når katten slikker av seg pels, og slikker på seg sår, uten en forklaring årsak, blir det sett på som en stereotypi. Dette kan oppstå i situasjoner da katten føler seg stresset, redd, frustrert. Det kan også oppstå hvis katten har et mangelfullt miljø eller ønsker mer menneskelig kontakt.

Thai, en ni år gammel sterilisert hunn (Siameser), hadde alopeci på sidene og bak på ryggen etter overdreven pelsslikking. Eieren hadde ikke lagt merke til store endringen i pelsstellet til Thai, men den hadde gjemt seg mye etter at det hadde flyttet inn en ny leietaker med hund i leiligheten for to uker siden. Katten gjennomgikk en full medisinsk sjekk, og det inkludert en hudundersøkelse, men det ble ikke funnet noen årsak til pelstapet der. Siden problemet muligens var på grunn av angst hos katten, ble Thai satt på angstdempende medisiner (5 mg amitrypine) og hun fikk være i en rolig del av leiligheten i to uker. I disse ukene gjorde eieren mye for at katten skulle avledes av tanken på at det var hund i leiligheten. Det ble kjøpt inn nye leker, nytt klatrestativ, det ble satt inn en stol til vinduet slik at katten kunne titte ut,

og eieren lekte daglig med den og brukte godbiter til å lære den nye triks. Samtidig ble hunden trent til å få en kontrollert oppførsel i nærheten av katten, og deres rom ble avgrenset med en babygrind. Det resulterte i at katten kunne se hunden, men samtidig bevege seg fritt i sitt eget rom uten å bli plaget av hunden, mens hunden kunne se på katten uten å bli hysterisk hver gang de møttes. Hunden og katten ble gradvis tilvendt hverandre i form av at eierne introduserte de for lek og moro i hverandres hverdag. Etter fire uker tok de bort babygrinden mellom hunden og katten, og katten fikk hvilesteder i fellesstuen som var plassert på rolige steder høyt over gulvet. Når katten begynte å tilbringe det meste av tiden i fellesstuen med hunden, ble det gradvis trappet ned på den angstdempende medisinen.

Metode og resultater

Metode

For å kartlegge atferd hos innekatte, ble det bestemt at det skulle gjennomføres en spørreundersøkelse. Denne metoden ble valgt fordi en spørreundersøkelse er en god metode til å samle inn reell informasjon om katteatferd fra eiere. Eierne har førstehåndskunnskap om kattens atferd i dens vannte miljø. Man må likevel ta eiers subjektive rolle i betraktning når svarene fra en spørreundersøkelse skal tolkes.

Spørreundersøkelsen skulle sette fokus på ulike typer atferd, og om eier oppfattet enkelte atferdsmønstre som problematiske eller utfordrende.

Norske Rasekattklubbers Riksforbund (NRR) og Norsk Huskattforbund (NHF) bistod med å finne informanter ved å presentere oppgaven vår på sine hjemmesider og i NRRs tidsskrift "Aristokatt".

Det var stor interesse for undersøkelsen, og vi fikk kontakt med informanter som ga oss materiale om til sammen 140 katter i mange forskjellige raser.

Forutsetningen var at det skulle være innekatte, men det viste seg å være svært få katter i materialet som kun var innekatte. Det vi endte opp med, var å kalle alle katter som kun er ute under kontrollerte former, som i inngjerding eller i bånd, for innekatte. Disse kattene er jo også forhindre i helt fri utfoldelse slik som utekattene opplever, med streif- og jaktmuligheter.

Resultater

Ut fra undersøkelsen, var det svært få eiere som oppfattet at katten deres hadde noe atferdsproblem. Av 140 deltakere oppgir 111 (79,3 %) at de anser sin katts atferd som uproblematisk, 22 (15,7%) utfordrende og 7(5%) problematisk. (Fig. 1)

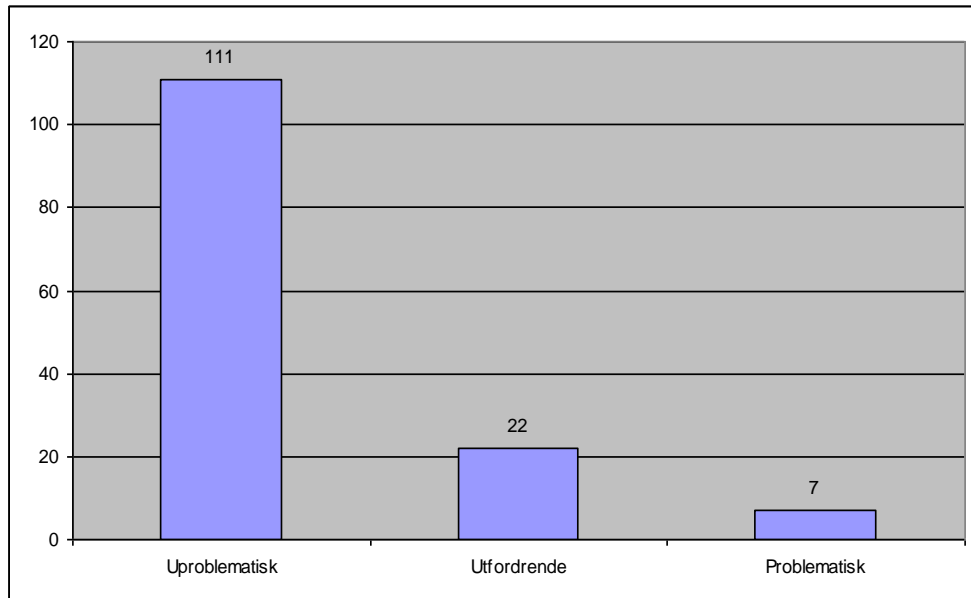

Fig. 1 Denne figuren viser med tydelighet at flertallet av eiere i undersøkelsen ikke oppfatter at deres katt har noe atferdsproblem.

I hele materialet, fordelte forekomsten av ulike atferdseg som vist i fig. 2. Her er resultatene som også innbefatter de kattene der eier oppgir at de anser atferden som uproblematisk:

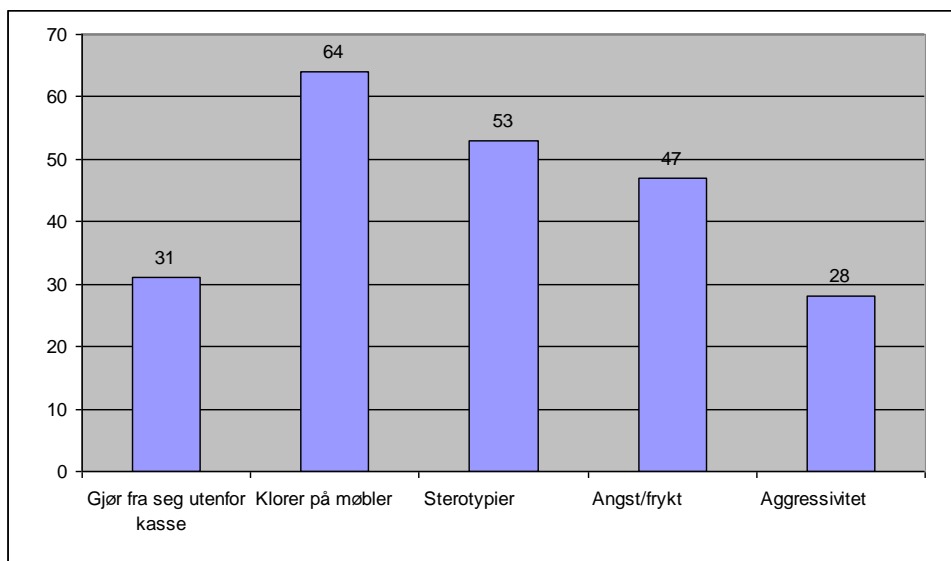

Fig. 2 Forekomsten av ulike atferder i hele undersøkelsen. I materialet var det 140 katter. Mange av disse viste flere enn én av atferdene vi spurte etter, derfor blir tallet her totalt 349. Den hyppigst forekommende atferden, er å klore på møbler, mens stereotypier og angst/frykt ble nr 2 og 3.

Atferd nr 2 – klore på møbler, som er den vanligst forekommende atferden. De fleste eiere oppga samtidig at de anså dette for å være normalatferd for katt, og at de var deres oppgave å løse det hvis de anså det som et problem – f. eks. ved anskaffelse av klorempåler. Eiere er i det store og hele veldig lojale mot kattene sine og tolererer/forstår mye av den atferd som er naturlig for katten å utøve.

Av de til sammen 29 (20,7 %) som oppga sin katts atferd til å være utfordrende eller problematisk, fordelte svarene seg slik (flere katter hadde flere typer atferd):

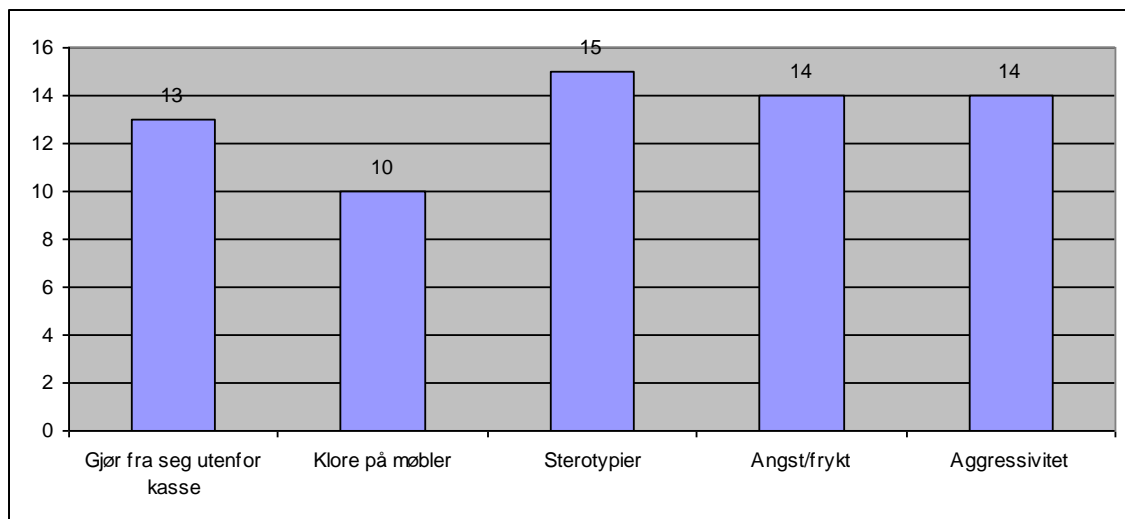

Fig. 2 Forekomst av atferd der eier oppgir at atferden er problematisk/utfordrende. I dette materialet er det til sammen 29 katter, noen med flere av atferdene. Stereotypier, angst/frykt og aggressivitet peker seg ut som de mest utfordrende atferdene.

Her ser vi at det er ganske jevnt fordelt mellom de ulike typer av atferd, men at stereotypier ligger på topp, tett fulgt av angst/frykt og aggressivitet. Det var ikke alltid lett å se av undersøkelsen hvilke(n) av atferden(e) som forårsaket problem/utfordring for eier/katt.

Siden stereotypier var det som gikk igjen hos flest av kattene, valgte vi å se litt nærmere på dette, og på hvilke stereotypier som forekom hos kattene.

Katter med stereotypier:

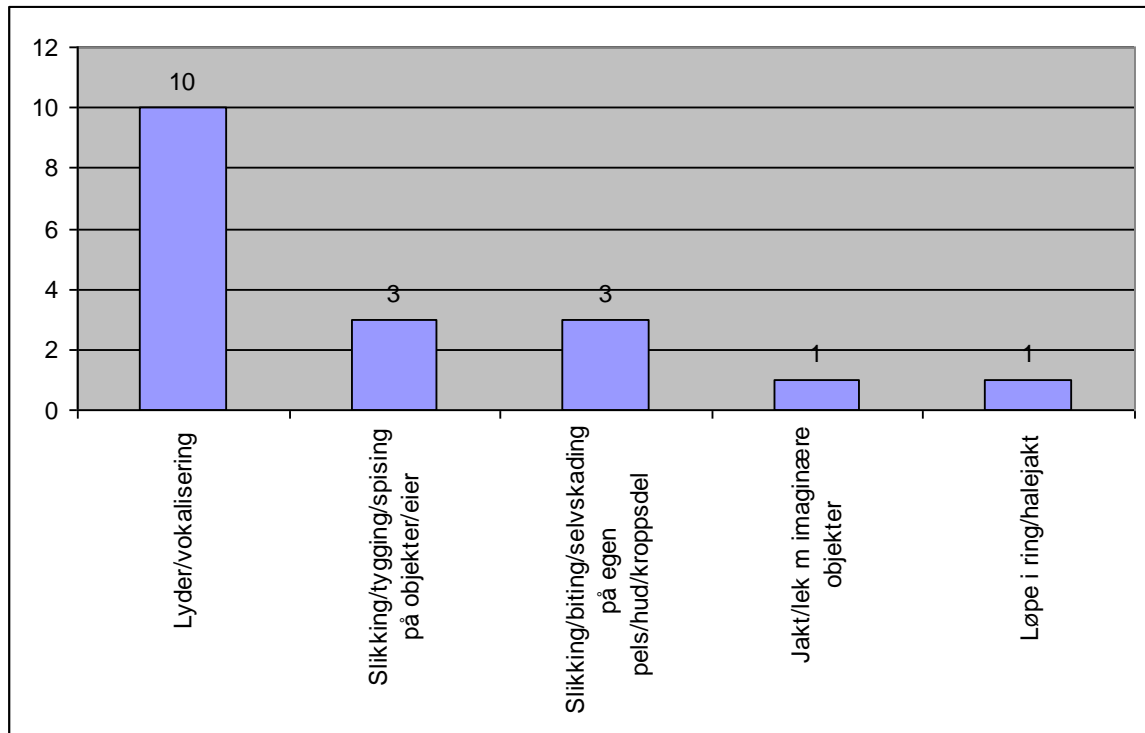

Fig. 3. Forekomst av ulike stereotypier hos 15 katter. Figuren viser at lyder/vokalisering er det mest forekommende stereotypien.

Eiere som oppgir at katten har en form for stereotypi, går langt i å prøve å forklare hva de tror dette kan komme av. Den stereotypien som scorer høyest her; lyder/vokalisering, forklares lett med at det er katters naturlige atferd, at det er rasetypisk (bengal, orientaler, siameser) eller at det henger sammen med kjønn; at fertile katter av begge kjønn lokker og roper på hverandre. Det er viktig å understreke at vokalisering er den atferden som forekommer hyppigst, men at vi ikke vet med sikkerhet om det er den atferden som oppleves som mest problematisk.

Av disse kattene, der eiere har oppført at de anser atferden som problematisk eller utfordrende, har vi sett på hvor mange av kattene som er oppført med flere typer problematferd:

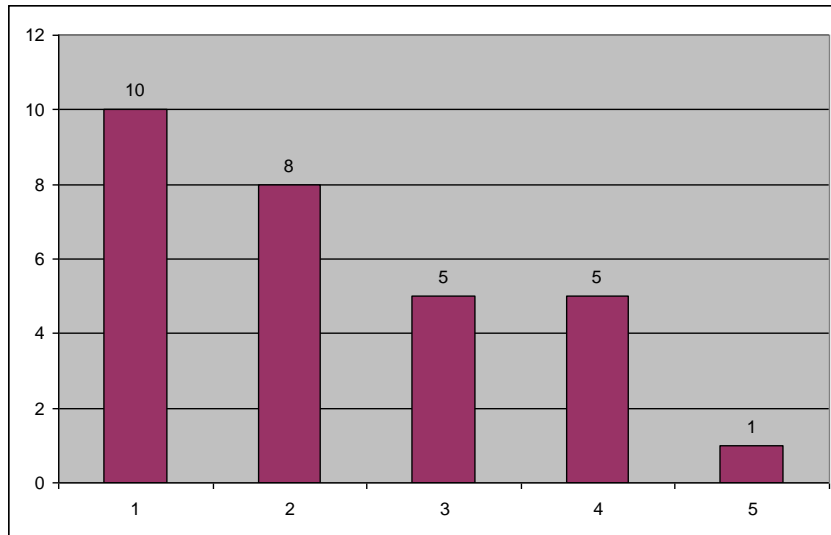

Fig. 4. Antall markerte atferder hos kattene med problematisk/utfordrende atferd. 10 av kattene viste 1 av atferdene, 8 viste 2, 5 viste 3 og 5 viste 4 mens kun 1 viste alle 5 atferdene.

Vi så på hvor mange av kattene med utfordrende og problematisk atferd som bor alene eller sammen med andre katter.

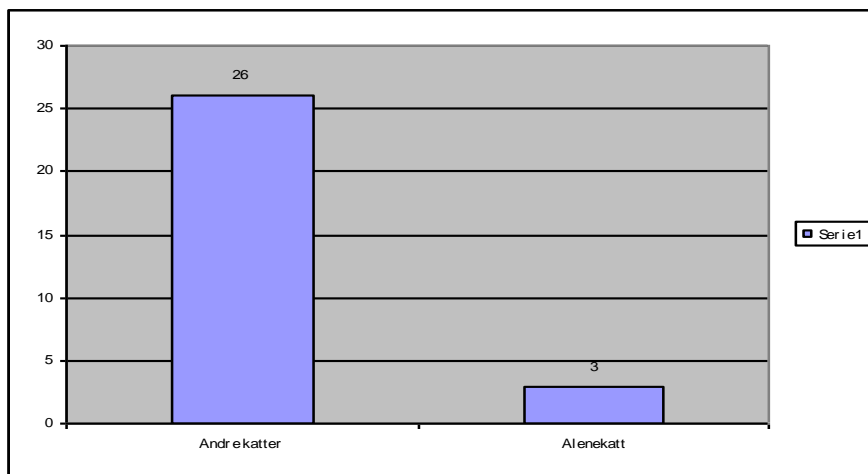

Fig. 7. Alenekatt/bor sammen med andre katter. 26 katter bor sammen med andre katter mens kun 3 bor alene.

Vi ser det som naturlig at utfordrende og problematisk atferd lettere oppstår der det er flere katter sammen, fordi katter er solitære og territoriale dyr som vil arbeide for å bevare sitt territorium.

En sammenligning med andre undersøkelser:

I en tysk undersøkelse av 1177 katter, var kloring på møbler det katteeier klaget nest mest over (15,2%), etter ulike former for angst. En studie fra USA viste at 20 % av katteeiere hadde problem med katter som klørte på møbler (Landsberg et al, 2003). I USA er det lov, men omdiskutert, å fjerne klørne på katter for å løse problemet med kloring på møbler/andre gjenstander (avkloing). Ca 25 % av katter i Nord-Amerika er avkloet (Landsberg et al, 2003). Dette er selvsagt (og heldigvis) forbudt i Norge.

Urenslighet/gjøre fra seg utenfor kasse, er det problemet som flest eiere oppsøker hjelp for og hovedgrunnen til at katter blir forlatt, omplassert eller avlivet (Landsberg et al, 2003). Det sier seg selv at dette er et problem som kan bli veldig plagsomt for husstanden og som man er nødt til å prøve å løse.

Ifølge Landsberg et al (2003), er aggresjon hos katter det nest vanligste atferdsproblemet etter urenslighet. Aggresjon hos katt kan jo være et farlig problem dersom den retter seg mot mennesker. Det kan også være vanskelig å behandle i forhold til møbelkloring og urenslighet.

Atferdsproblemer hos katt rapportert av "Association of Pet Behaviour Counsellors" gir oss disse tallene:

- Markeringsatferd (spraying, kloring på møbler og avføringsmarkering: 29,4 %.)
- Aggresjon mot andre katter: 16 %.
- Aggresjon mot mennesker: 16,1 %.
- Eliminasjonsproblemer (gjør fra seg utenfor kasse): 12,6 %.
- Relasjonsproblemer: 4,2 %. Angst: 2,1 %.
- Annet (oppmerksomhetsøken, pica, selvskading, engstelse, atferdsmessig overvekt). 18,9 %

(Turner og Bateson, 2000).

Her ser vi at markeringsatferd er signifikant høyest, mens stereotypier, som her kommer under "annet", er det nest vanligste problemet. Dette dreier seg om katter der eiere har søkt hjelp hos atferdskonsulent, til forskjell fra kattene i vår undersøkelse.

Konklusjon

Når man jobber med katteatferd, er det viktig å vite at katter er individualister, og at den sosiale og kommunikative atferden spiller inn på om katten trives og om man kan definere at den har et atferdsproblem eller ikke.

Det finnes flere typer problematferd. Man må bruke både veterinær og atferdskonsulent når man skal jobbe med et atferdsproblem, men dyrepleieren kan også ha en viktig rolle i møte med katt og eier.

Hovedkonklusjonen på denne oppgaven er basert på svarene i spørreundersøkelsen.

Av 140 informanter i spørreundersøkelse har 111 personer (79,3 %) oppgitt at de ser på sin katts atferd som uproblematisk, 22 eiere (15,7 %) mente at kattens atferd var utfordrende, mens 7 eiere (5 %), så på sin katts atferd som problematisk.

Den hyppigste forekommende atferden i denne spørreundersøkelsen, er å klore på møbler.

Den atferden flest eiere oppfatter som problematisk, er stereotypier, tett fulgt av angst/frykt og aggressivitet. Den stereotypien som forekommer hyppigst blant kattene i undersøkelsen er vokalisering. Det kommer ikke frem i undersøkelsen at vokalisering sees på som problematisk, kun at det forekommer hyppigst. Eierne har selv forklart at de mener vokalisering er en del av katters normalatferd. Men fordi 19 av 29 katter står oppført med to eller flere av undersøkelsens 6 typer atferd, har vi ikke mulighet til å vite hvilke av atferdene som sees på som et problem.

Av de samme 29 kattene bor 26 sammen med andre katter. Det er naturlig at utfordrende og problematisk atferd oppstår der det er flere katter sammen.

En annen, og veldig tydelig konklusjon, må bli at svært få katteeiere opplever normal katteatferd som problematisk. Svært mange katteeiere påpekte at vi, gjennom undersøkelsen, hadde gjort naturlig katteatferd til problematferd. Da informantene våre ble rekruttert gjennom NRR og NHF, anser vi det som sannsynlig at undersøkelsen er besvart av dedikerte katteeiere med stor forståelse for og kunnskap om kattens normalatferd.

Kilder

- Alderton, David (1999). **Tigeren i katten din**. Forlag: Schibsted forlag.
- Aronson, Linda (2006). http://petshrink.com/articles/compulsive_cat.html [lest: 08-01-2009]
- Aspinall, Victoria (2006). **Complete Textbook of Veterinary Nursing**, Forlag: Butterworth Heinemann Elsevier.
- Bailey, Gwen (2003). **Hva tenker katten min?**, Forlag: Orion Forlag AS.
- Braastad, Bjarne (1993). Kattens atferd og forhold til mennesket. <http://lynx.uio.no/no.alt.katter/braastad.html>. [lest 6-12-2009].
- Braastad, Bjarne O. (1995), Etologiske indikatorer på velferd hos dyr, <http://www.dyrebeskyttelsen.no/artikler/df1995-1c.shtml> [lest:08-01-2009]
- Dr. Schelling, Christianne (2005). Inappropriate Cat Behaviors, <http://www.cathealth.com/inappropBehav.htm> [lest: 09-01-2009]
- Landbruks- og matdepartementet (2002-2003). <http://www.regjeringen.no/nb/dep/lmd/dok/regpubl/stmeld/20022003/Stmeld-nr-12-2002-2003-/4/3/2.html?id=328407> [lest: 08.01-2009]
- Landsberg, Hunthausen og Ackerman (2003). **Handbook of Behaviour Problems the Dog and Cat**, Forlag: Saunders (W.B.) Co Ltd.
- Luescher, Andrew U. (2003), **Diagnosis and Management of Compulsive Disorders in Dogs and Cats**, Vet Clin North Am Small Anim pract. 2003 Mar; 33(2): 253-67, vi.
- Løberg, Gry (2008). Hva slags prognoser har hunder med adferdsproblemer. <http://manimal.no/Artikler/Hund/Hva-slags-prognoser-har-hunder-med> [lest 15-12-2008].
- Løberg, Gry (2008). Atferdskonsultasjon <http://manimal.no/Atferdskonsultasjoner> [lest 15-12-2008]
- Løberg, Gry (2008). Telefonkonsultasjon <http://manimal.no/Atferdskonsultasjoner/Telefonkonsultasjon> [lest 15-12-2008]
- Løberg, Gry (2008). Vurdering av atferd <http://manimal.no/Atferdskonsultasjoner/Vurdering-av-atferd> [lest 15-12-2008]
- Løberg, Gry (2008). Oppfølgingstime. <http://manimal.no/Atferdskonsultasjoner/Oppfoelgingstime> [lest 15-12-2008]

- Løberg, Gry (2008). Informasjon for veterinærer
<http://manimal.no/Atferdskonsultasjoner/Informasjon-for-veterinaerer>
[lest 15-12-2008]
- O'Farrel/Christopher, St.C/Valerie/Neville/Peter/Ross (1994) **Manuel of Feline Behaviour**. Iowa State University Press; 1 edition (1994)
- Simpson, Barbara S.(2007).
<https://www.vetconnect.com.au/5min/data/01540155.htm> [lest 08-01-2009]
- Turner, Dennis C. og Bateson, Patrick (2000) **The Domestic Cat, the biology of behavior**. Forlag: Cambridge University Press.
- Ukjent 1, (1997). Aggression: Diagnosing and Treating.
<http://www.sniksnak.com/cathealth/aggression.html> [lest 15-12-2008]
- VMTH (2009), Feline Excessive Vocalization
http://www.vmeth.ucdavis.edu/home/beh/feline_behavior/vocalization.html [lest: 10-01-2009]
- Wikipedia (2008). <http://no.wikipedia.org/wiki/Stereotyp> [lest 18.12.2008]

Personlige meddelelser:

- Braastad, Bjarne (11.10.2007). Adferd og Velferd hos katter, forelesning for Dyrepleierstudenter kull 2007 ved Norges Veterinærhøgskole.
- Klinkenberg, Hanna (19.6.2008). Observasjoner og notater fra katteadferdskonsultasjon ved Manimal Adferdsklinikk.
- Løberg, Gry (11.6.2008). Veiledningsmøte med Gry Løberg ved Manimal Adferdsklinikk for Katja Frost og Dagrund Hansen Lia, Dyrepleierstudenter kull 2007 ved Norges Veterinærhøgskole.
- Løberg, Gry (21.11.2008). Veiledningsmøte med Gry Løberg ved Manimal Adferdsklinikk for Christine Tinbod, Katja Frost og Dagrund Hansen Lia, Dyrepleierstudenter kull 2007 ved Norges Veterinærhøgskole.
- Bilder, forside og s. 26: Katja Frost

Vedlegg.

Spørreundersøkelse om atferd hos katt 2008

Fyll ut ett skjema per katt du ønsker skal delta i undersøkelsen

Spørreundersøkelse besvares i form av kryssning på linje, understrekning og eventuelt kommentarer i tekstboks. Trenger du mer plass enn det som avsatt, tilpasser du dette selv. Ferdig utfylt skjema må være oss i hende innen 13. 10.08. Svarer du pr post, -postlagt senest 13.10.08. Spørreskjemaet kan sendes en av oss som vedlegg på e-post eller skrives ut og sendes pr post til: NVH, Ullevålsvn 7, Oslo. Merk konvolutten med: Dyrepleier 07, adferd

Er noe uklart, eller har du spørsmål angående undersøkelsen, ta kontakt med oss på telefon eller e-post: Dagrun: dagrunlia@hotmail.com tlf: 97015147 Katja: katj-f@online.no tlf: 41268120

Innledende spm.

Opplysninger om katten:

- Kattens rase: _____
- Kattens alder: _____
- Kattens kjønn: _____
- Kastret/ikke kastret(strek under)
- Har katten en sykdom/helseproblem(strek under)?

Eventuelt hvilke(t/n):

- Har du/dere flere dyr i huset? ____

Hvis ja, oppgi art, antall, kjønn, rase, alder, kastret/ikke kastret på hvert dyr:

- Er katten en utstillingskatt? ____
- Brukes katten i avl? ____
- Er katten bare innekatt? ____
- Hvor stort inneareal har den å bevege seg på? _____
- Hvis katten er noe ute, i hvilken form:

Ute i inngjerding ____

Ute i sele ____

Ute på feriehus ____

- Hvor ofte er katten ute?

Flere ganger om dagen ____

Daglig ____

Ukentlig ____

Månedlig ____

- Hva spiser katten din?

Kun tørrfôr ____ Hvilket merke _____

Kun våtfôr ____ Hvilket merke _____

Begge deler ____ Hvilket merke _____

Eventuelt annet _____

Adferd:

- Vil du karakterisere din katts adferd som:

Uproblematisk ____

Utfordrende ____

Problematisk ____

- Hvis problematisk, for hvem?:

Deg ____

Familien/husstanden ____

Katten ____

Andre dyr i husstanden ____

Naboer _____

Ev. utdyp:

- Har katten din vist noen av følgende adferd:

1. Gjør fra seg utenfor kasse ____

2. Klore på møbler ____

3. Noen katter viser gjentagende atferd som kan virke noe tvangspreget.

Strek under dersom din katt viser tegn til en eller flere av følgende:

- Slikking/biting/selvskading på *egen* pels/hud/kroppsdel
- Slikking/tygging/spising på/av *objekter/eier*

Nevn objekter:

- Lyder/vokalisering(mjauing/hyling/knurring)
- Løping i ring/halejakt
- Jakt/lek med imaginære objekter
- Skvetter lett, tilsynelatende uten grunn

Hvis dette forekommer, hvor ofte forekommer det, og kan det avbrytes?

4. Angst/frykt ____

Eventuelt for hva/i hvilke situasjoner?

5. Aggressivitet mot andre katter ____

Andre dyr ____

Mennesker ____

Gå videre til siden(e) som er aktuell for din katt i forhold til avkryssinga.

1. Gjør katten din fra seg utenfor kassa?

- Forekommer adferden i form av urinering ___

Avføring ___

Urinmarkering ___

- Hvor ofte forekommer adferden:

- Flere ganger daglig ___
- Daglig ___
- Ukentlig ___
- Månedlig ___
- Har skjedd ___

- Hvor i huset gjør den fra seg?

- Når startet atferden? _____

- Er det andre katter/dyr i huset som viser samme type atferd? _____

- I tilfelle hvor i huset?

- Hvor i huset er kassen(e) plassert? _____

- Er kassen(e) åpen ___ lukket ___

- Hvilken type strø brukes?

- Grov sand ___
- Fin sand ___
- Pellets ___
- Krystallperler ___
- Papir ___
- Annet _____

- I hvilken sammenheng opptrer adferden?
  - Når katten er alene hjemme ____
  - Når vi har ukjente mennesker i huset ____
  - Når det er bråk/uro i huset ____
  - I forbindelse med kattens måltider/våre måltider ____
  - Om natta ____
  - På utstilling ____
- Hvor gammel var katten da adferden oppsto? _____
- Eventuelt kommentarer/tilleggsopplysninger:

2. Kløre på møbler

- Hvor ofte forekommer adferden:

- Flere ganger daglig ____
- Daglig ____
- Ukentlig ____
- Månedlig ____
- Har skjedd ____

- På hva slags møbler

- Når forekom adferden første gang? _____

- I hvilke sammenhenger forekommer adferden?

- Har dere andre katter i huset som også klorer på møbler ____

- Eventuelle kommentarer/tilleggsopplysninger:

3. Noen katter viser gjentakende atferd som kan virke noe tvangspregget. Ut fra hva du har svart under pkt 3 tidligere i skjemaet, svar videre her:

- Hvor ofte forekommer adferden:
  - Flere ganger daglig ____
  - Daglig ____
  - Ukentlig ____
  - Månedlig ____
  - Har skjedd ____

- Når forekom atferden for første gang? _____
- I hvilke sammenhenger forekommer atferden?

- Eventuelle kommentarer/tilleggsopplysninger:

4. Angst/frykt

Eventuelt for hva? (hvis det kan defineres)

- Hvor ofte forekommer adferden:
  - Flere ganger daglig ____
  - Daglig ____
  - Ukentlig ____
  - Månedlig ____
  - Har skjedd ____

- Når forekom atferden for første gang? _____
- I hvilke sammenhenger forekommer atferden?

- Eventuelle kommentarer/tilleggsopplysninger:

5. Aggressivitet; pågående, utfordrende, angrepslysten atferd

Mot:

- Andre katter ____
  - Andre dyr? ____
  - Mennesker? ____
  - Generelt ____
- Hvor ofte forekommer adferden:
- Flere ganger daglig ____
  - Daglig ____
  - Ukentlig ____
  - Månedlig ____
  - Har skjedd ____
- Når forekom atferden for første gang? _____
- Forekommer atferden provosert/uprovosert?(strek under)
- I hvilke sammenhenger forekommer atferden?

- Hva mener du er grunnlaget for din katts aggressive atferd?

- Eventuelle kommentarer/tilleggsopplysninger:

Behandling

Dersom du opplever at din katt har et atferdsproblem, har du tro på at du kan gjøre noe for å endre kattens atferd? _____

Har du søkt hjelp for å få endret din katts atferd? _____

I tilfelle, på hvilken måte?

- Snakket med oppdretter ____
- Søkt råd hos andre katteeiere ____
- Søkt råd hos veterinær ____
- Søkt råd hos atferdskonsulent ____
- Søkt råd på internett ____
- Brukt medikamenter _____ I tilfelle, hvilke? _____
- Brukt feromoner (Feliway) ____

Som katteeier – har du noen tanker om hva som kan være årsaken til atferden som eventuelt oppleves som et problem? (Har det f. eks skjedd endringer i omgivelsene til katten?)

Til slutt – har du noen kommentarer til undersøkelsen?